

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.VI.20.130/2018/10.

A tanács tagjai: . Kollár Márta tanácselnök
. Puskás Péter előadó bíró
. Kocsis Ottilia bíró

A felperes:

Az alperesek: I. rendű
II. rendű

Az I. rendű alperes

képviselője:

Martus Ügyvédi Iroda,
ügyintéző: Dr. Martus Zoltán ügyvéd

A per tárgya: szerződés érvénytelenségének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:
I. rendű alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:
ővárosi Ítélettábla
13.Gf.40.267/2017/6-II.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:
Környéki Törvényszék
8.G.40.750/2015/21.

Rendelkező rész

- A Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezi, az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett rendelkezéseit nem érinti, fellebbezett rendelkezését megváltoztatja és a teljes keresetet elutasítja.

- Mellőzi az I. rendű alperes kötelezését a felperes költségeiben és kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű alperesnek 160.000 (százhatvanezer) forint elsőfokú, fellebbezési és felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes és a II. rendű alperes adós és zálogkötelezettek, valamint az I. rendű alperes hitelező között 2008. május 8. napján, CHF-ben nyilvántartott, jelzáloggal biztosított és közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés jött létre. A szerződés I.4. pontja szerint "az adós tudomásul veszi, hogy a terhére fennálló kölcsön- és járuléktartozás tekintetében a banknál vezetett számlái és a bank vonatkozó bizonylatai alapján készített közjegyzői okiratba foglalt, bank részéről tett nyilatkozatot, vagy közjegyzői tanúsítványt elfogadja a terhére fennálló kölcsön és járuléktartozás közokirati tanúsításaként, továbbá az adós aláveti magát annak, hogy a terhére fennálló kölcsön és egyéb járuléktartozás mértékét, esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezésének esetére is, a bank felkérésére a fenti módon közjegyző tanúsítsa".

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

- [2] A felperes keresetében - egyebek mellett - kérte annak tisztességtelenségére hivatkozással a kölcsönszerződés I.4. pontja érvénytelenségének a megállapítását a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 209/A. § (2) bekezdése és a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II.5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet) 1. § (1) bekezdés a), b) és j) pontja alapján.
- [3] Az I. rendű alperes a kereset elutasítását kérte.
- [4] A II. rendű alperes érdemi ellenkérelmet nem terjesztett elő.

Az első- és másodfokú ítélet

- [5] Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította a szerződés I.4. pontja sérelmezett rendelkezésének a tisztességtelenségét, ezt meghaladóan pedig a keresetet elutasította. Az ítélet indokolása szerint a sérelmezett kikötés az I. rendű alperesnek azt a törekvését tükrözte, hogy végrehajtható közjegyzői okirat kerülhessen kiállításra, ami azonban nem jelenti, hogy ne lenne vizsgálható annak a tisztességtelensége. A rendelkezés egyoldalúan, a fogyasztó hátrányára bontotta meg a szerződésből fakadó jogok és kötelezettségek egyensúlyát, ami így alkalmas volt egyenlőtlenség előidézésére, mert a közjegyzői okirat a közokirati jellegénél fogva lehetővé teszi, hogy az I. rendű alperes az igényét a polgári perrendtartás vonatkozó szabályai nélkül érvényesítse. A ténytanúsítvánnyal szemben a felperes kényszerül ellenbizonyításra,

míg annak hiányában az I. rendű alperesnek kellene bizonyítania a követelése fennállását és annak összepszerűségét. A szerződéses kikötés tehát alkalmas volt a bizonyítási teher felperes hátrányára történő megfordítására, valamint a felperes a ténytanúsítvány segítségével elrendelt végrehajtással szemben csak végrehajtás megszüntetése, vagy korlátozása iránti perben érvényesíthet igényt, amelyben a bizonyítás szintén őt terheli. Ilyen nyilatkozat nélkül nem lett volna lehetőség a végrehajtási záradék kiállítására és az I. rendű alperesnek a követelése érvényesítésére pert kellene indítania. Kifejtette azonban, hogy a támadott rendelkezés nem tartozik a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés a) és b) pontjában megfogalmazott körbe, az érvénytelenség a j) pont szerint volt megállapítható.

- [6] Az I. rendű alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének a nem fellebbezett rendelkezését nem érintette, fellebbezett rendelkezését pedig helybenhagyta. A jogerős ítélet indokolásában a másodfokú bíróság kifejtette, hogy a kölcsönszerződés közjegyzői okiratba foglalása közokirattal bizonyítja az abban foglalt szerződés létrejöttét és tartalmát. A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 23/C. §-a határozza meg azt, hogy mikor láthatja el a közjegyzői okiratot a közjegyző végrehajtási záradékkal, a perben támadott szerződéses rendelkezés pedig kifejezetten az ehhez szükséges feltételek teljesülése érdekében került kikötésre. A közjegyzői záradékolás lehetősége valóban nem tisztességtelen ugyan, de lehetőség van a kikötött feltétel tisztességtelenségének a vizsgálatára. A szerződés akkor jogosította fel az I. rendű alperest arra, hogy a saját nyilvántartásai alapján, egyoldalú jognyilatkozattal határozza meg a felperes tartozását, amikor a felperes jövőbeli kötelezettségének összege, esedékessége még nem volt megállapítható. Ez a kikötés ezért az I. rendű alperest jogosította fel a felperes szerződésszerű teljesítésének a későbbi meghatározására, lehetőséget adott a szerződés felmondására, valamint a közvetlen végrehajtás megindítására. A felperes ezzel kiszolgáltatottá vált a bank által a nyilvántartásai alapján meghozott döntésnek és csak a végrehajtás megszüntetése, vagy korlátozása iránti per szűkebb keretei között gyakorolhatta az ezzel szembeni jogait. Mindezek a bizonyítási terhet is a felperesre hárították át, így a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés j) pontja alapján megállapítható volt a kikötés tisztességtelensége. Tisztességtelen volt továbbá az is, hogy a szerződéses kikötés indokolatlanul, a felperes hátrányára borította fel a felek anyagi és eljárási jogainak és kötelezettségeinek az egyensúlyát.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [7] A jogerős ítélettel szemben az I. rendű alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben kérte annak hatályon kívül helyezésével az elsőfokú bíróság ítéletének a részbeni megváltoztatását és a kereset teljes terjedelmében történő elutasítását. A felülvizsgálati kérelem indokolásában előadta, hogy a jogerős ítélet sérti a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés j) pontjában, valamint a régi Ptk. 209. § (1) bekezdésében foglaltakat, amely utóbbi tekintetében indokolást sem tartalmaz. A Vht. 23/C. §-ának, valamint a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Kjt.) 112. és 136. § (1) bekezdésének e) és g), valamint 142. §-ára hivatkozással kifejtette, hogy a közjegyző az eredeti szerződéskötéskor készített, kétoldalú szerződésről, vagy egyoldalú kötelezettségvállalásról szóló közokiratot látja el záradékkal és nem a felmondásról szóló nyilatkozatot, amely csak a felmondás megtörténtének a tényét igazolja. A sérelmezett kikötés tehát nem fordítja meg a bizonyítási terhet az általános szabályokhoz képest sem a végrehajtás megszüntetése iránti perben, sem akkor ha a hitelező bírósági per útján érvényesíti a kötelezettségét. Az, hogy egy végrehajtás megszüntetése, vagy korlátozása iránti perben a követeléssel élő félnek kell bizonyítania, nem a támadott rendelkezésből, hanem az erre vonatkozó jogszabályokból adódik. A felperes nem mondott le semmiféle jogáról és a rendelkezés nem zárta el az ellenkező bizonyításának a lehetőségétől sem. Az I. rendű alperes a kölcsönszerződés azonnali hatályú felmondásáról és az adós felmondás időpontjában fennálló aktuális tartozásáról akkor is jogosult lenne közjegyzői ténytanúsítványt készíttetni, ha a perbeli szerződés erről semmilyen módon nem rendelkezik, ez a kikötés ugyanis a jogszabályi rendelkezésekhez képest semmiféle többletjogosítványt nem biztosított az I. rendű alperesnek. Az I. rendű alperes az adóssal szemben értelemszerűen csak a jogszabályoknak megfelelően vezetett kimutatásai szerinti követelést érvényesítheti, amelyet az adós folyamatosan nyomon követhet, mivel arról a hitelező őt köteles tájékoztatni. A végrehajtást elrendelő bíróság, vagy közjegyző hivatalból nem vizsgálhatja az elszámolás helyességét, az okiratot - ha annak a törvényi feltételei fennállnak - ettől függetlenül záradékolni kell. Az I. rendű alperes több eseti döntésre, így különösen a Kúria Pfv.I.21.783/2016/5. számú határozatára alapítva támasztotta alá álláspontját és így azt, hogy jogszabálysértő módon került sor a támadott kikötés érvénytelenségének a megállapítására.
- [8] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására és az I. rendű alperes perköltségben történő marasztalására irányult.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [9] A felülvizsgálati kérelem megalapozott.
- [10] Az eljáró bíróságok a tényállást az ügy elbírálásához szükséges mértékben feltárták, azt lényegében helyesen állapították meg, de abból téves jogi következtetéseket vontak le, ezért a jogerős ítélet jogszabálysértő.
- [11] A kereset elbírálása során azt kellett vizsgálni, hogy a hivatkozott szerződéses kikötés – az általános szabályozáshoz képest – többletjogosultsággal ruházta-e fel az I. rendű alperest, vagy hátrányosabb helyzetbe hozza-e az bármilyen módon a felperest. A régi Ptk. a tisztességtelenség megállapítását egyrészt a bíróság mérlegelésére bízta, másrészt pedig a mérlegelést kizárva, maga is nevesít tisztességtelenségi okokat, továbbá ilyen feltételeket külön jogszabály, így a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13. EGYK tanácsi irányelv (továbbiakban: Irányelv), illetve az annak való megfelelést szolgáló Kormányrendelet is meghatároz.
- [12] A szerződés sérelmezett I.4. pontja lényegében annyiról rendelkezik, hogy az ellenkezője megállapításáig az I. rendű alperes nyilvántartásában foglaltakat fogadják el a felek valónak. Nem ír elő azonban a szerződéses kikötés a felekre a szerződés teljesítése vonatkozásában kötelező rendelkezést, nem tartalmaz tartozáselismerést, joglemondást, továbbá nem hatalmazza fel az I. rendű alperest a felperessel szemben arra, hogy a szerződésben foglaltakat értelmezve maga határozza meg a felperes tartozását. Az I. rendű alperes számára tehát mindez nem biztosít többletjogokat sem a tartozás érvényesítése, sem az összegének a meghatározása szempontjából és ebből eredően az sem állapítható meg, hogy a felperest valamely okból hátrányos helyzetbe hozta volna.
- [13] A szerződés szerinti kimutatás elkészítése és vezetése speciális szakértelmet igénylő feladat, amelyre általában a szerződő felek közül az erre felkészült pénzügyi intézet rendelkezik megfelelő apparátussal. A kimutatások elkészítésére, folyamatos vezetésére, továbbá az arról való tájékoztatásra az I. rendű alperest azonban a hitelintézetek és pénzügyi vállalkozások éves beszámoló készítési és könyvviteli kötelezettségének sajátosságairól szóló 250/2000. (XII.24.) Korm. rendelet, valamint a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: régi Hpt.) 206. §-a is kötelezte. Az ügyfél számára kézbesített kimutatást, ha az ügyfél azzal szemben a kézbesítéstől számított 60 napon belül nem emel kifogást, az akkor hatályban volt régi Hpt. 206. § (2) bekezdése szerint a fogyasztó által elfogadottnak kellett tekinteni. Az elfogadottnak tekintés ez esetben sem érintette az érvényesíthetőséget.

- [14] A fél nyilatkozata akkor minősülhet tartozáselismerésnek, ha a tartozás elismerése magyarázatot nem igénylő módon, kifejezetten és félreérthetetlenül megtörtént és abból világosan ki is tűnik, hogy a fél a vele szembeni követelés fennállását nem vonja kétségbe. Ebből következően a tartozás elismerésének olyan nyilatkozat tekinthető, amelyet már fennálló ésösszepszerűségében is meghatározott követelés tekintetében tettek. A per tárgyát képező szerződéses rendelkezés nem ilyen jellegű, az tehát tartozáselismerésnek nem tekinthető. (EBH2000. 309.)
- [15] A tisztességtelenség további vizsgálata során megállapítható volt, hogy amennyiben az I. rendű alperes a követelését peres eljárás útján kívánja érvényesíteni, akkor az eljárás során a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp. 164.) § (1) bekezdése szerint őt terheli a bizonyítási kötelezettség a szerződés tartalma, a kölcsönadott összeg, a törlesztések és a fennálló tartozás tekintetében is. Ha az I. rendű alperes által becsatolt kimutatásokat, dokumentációkat és az azok alapján levezetettösszepszerűséget a felperes nem fogadja el, azzal szemben ellenbizonyítással élhet. A hivatkozott szerződéses kikötés tehát a peres eljárás lefolyását, illetve annak menetét nem befolyásolhatja, az annak alapján kiállított tanúsítványt a bíróság - értelemszerűen - nem bizonyítékként, hanem csak az I. rendű alperes saját előadásaként értékelheti.
- [16] A Vht. akkor hatályban volt 21. § (1) bekezdése, illetve a jelenleg hatályos 23/C. §-a határozza meg a közjegyzői okirat végrehajtási záradékkal való ellátásának a feltételeit. A közjegyzői okiratnak tartalmaznia kell a szolgáltatásra és ellenszolgáltatásra irányuló, vagy egyoldalú kötelezettségvállalást, a jogosult és a kötelezett nevét, a kötelezettség tárgyát, mennyiségét (összegét) és jogcímét, a teljesítés módját és határidejét. Abban az esetben, ha a kötelezettség feltételnek vagy időpontnak a bekövetkezésétől függ, akkor a feltétel, vagy időpont bekövetkezését is közjegyzői okirattal kell tanúsítani. Ennek megfelelően a közokiratba foglalt kölcsön és egyéb szerződés, egyoldalú kötelezettségvállalás alapján a tartozás már lejárt összegeire minden egyéb feltétel nélkül, a teljes fennálló tartozás összegére pedig akkor bocsátható ki végrehajtási záradék, ha a szerződés közjegyzői okiratba foglalt módon felmondásra került.
- [17] Az adós szerződésszegésének, illetve a hitelező ezen alapuló felmondásának tényét, a fennálló tartozás összegét, a közjegyző a végrehajtást kérő egyoldalú nyilatkozata alapján rögzíti. Ezek nélkül a végrehajtás nem rendelhető el, de a végrehajtást kérő ezen egyoldalú nyilatkozata nem egyfajta ügyleti okirat, hanem a Kjt. 111 §-a szerinti, jogi jelentőségű tényeket rögzítő, ténytanúsító okirat. Az ilyen jellegű közjegyzői tanúsítvány kiállítását a

végrehajtást kérő akkor is kérhetné, ha erről az adóssal kötött szerződésben külön semmilyen módon nem rendelkeztek. A ténytanúsító okirat tehát valóban közokirat ugyan, de csak azt bizonyítja a régi Pp. 195. § (1) bekezdése szerinti bizonyító erővel, hogy az I. rendű alperes az abban foglalt nyilatkozatot az ott feltüntetett időben és tartalommal megtette. Alaptalan ennek megfelelően az az okfejtés, hogy az ilyen tartalmú okirat már önmagában alkalmas lenne bármely kérdésben a bizonyítás terhének a fogyasztóra való áthárítására.

- [18] A kifejtettek szerint nincs helye a Vht. hivatkozott 21. § (1) bekezdésének, illetve 23/C. §-ának ellenére egy, a kérelmező egyoldalú kérelmét magába foglaló közjegyzői tanúsítvány alapján a közvetlen végrehajtás elrendelésének. Eljárása során a közjegyzőnek a Vht. hivatkozott rendelkezéseinek megfelelően figyelemmel kell lennie arra, hogy a záradékolni kért okirat, vagy okiratok megfelelnek-e a megkövetelt alaki és tartalmi követelményeknek és ha a záradékolás feltételei nem állnak fenn - márpedig egy ténytanúsítvány esetében ezek hiányoznak - akkor az okirat nem záradékolható. (BH1997. 348., BH2002. 491., Kúria Pfv.I.21.7838/2016/5. számú eseti döntése.)
- [19] A végrehajtási záradék kiállíthatósága esetén - ha a kölcsönszerződést vagy az adós egyoldalú kötelezettségvállalását megfelelő tartalommal közokiratba foglalták - a jogerős ítélet sem vélte úgy, hogy a kikötés tisztességtelensége pusztán ez okból megállapítható lenne. A végrehajtási záradék kiállításának alapja tehát a közjegyzői okiratba foglalt szerződés vagy tartozáselismerés, és e mellett szükség esetén a hitelező Kjtv. 111. §-a alapján megtett közjegyzői tanúsítványba foglalt nyilatkozata, ez utóbbit, a hivatkozott közjegyzői tanúsítvány kiállítását azonban a végrehajtást kérő a hivatkozott szerződéses kikötés hiányában is kérelmezhetné.
- [20] A közjegyzői tanúsítvány kiállítása során a közjegyző a kérelmező egyoldalú kérelmét foglalja közokiratba, annak alaposságát vagy egyéb, azzal kapcsolatos körülményeket nem vizsgálhat. A záradékolási kérelem elbírálása során sem vizsgálhatja a közjegyző a felmondás jogszerűségét vagy a végrehajtást kérő követelésénekösszecszerűségét, csak a [18] pontban kifejtetteknek megfelelően a záradékolás törvényi feltételeinek a fennállását. A végrehajtási záradék kiállítása esetén az adós valóban csak a régi Pp. 369. §-a szerinti végrehajtás megszüntetése, vagy korlátozása iránti perben vitathatja a vele szemben érvényesített követelést, a bizonyítási teher pedig ilyenkor őt fogja terhelni. Ez a kötelezettség azonban nem a szerződés sérelmezett kikötéséből, hanem a végrehajtási záradék és a közjegyzői tanúsítvány jogintézményéből ered. A kifogásolt szerződéses rendelkezés e tekintetben sem biztosít többlet jogot az I. rendű alperesnek és nem ró többletterhet a

felperesre ahhoz képest, ami őket egyébként megilletné, illetve terhelné. A végrehajtási záradék kibocsátásának lehetősége, a közvetlen végrehajtás elrendelése pedig – ha annak törvényi feltételei fennállnak – nem lehet tisztességtelen. Ez a lehetőség nem függ a támadott szerződéses feltételtől, mert azt jogszabály, a Vht. tette lehetővé. A végrehajtási záradék kibocsátása iránti eljárás az Alkotmánybíróság 1423/B/2010. AB és az 1245/B/2011. AB határozatai szerint nem alaptörvény ellenes és nem sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot, az Európai Unió Bíróságának a C-32/14. számú ügyben hozott határozata szerint pedig nem összeegyeztethetetlen az Irányelv követelményeivel sem.

[21] A kifejtettekre tekintettel a közjegyzői ténytanúsítvány kiállítása, illetve a szerződés hivatkozott rendelkezése nem alkalmas a bizonyítási teher megfordítására. A kikötés akkor lenne tisztességtelen, ha kizárólagos jogosultságot biztosítana az I. rendű alperesnek a tartozás összegének a meghatározására, illetve megvonná, vagy korlátozná a felperes ezzel kapcsolatos jogait és lehetőségeit. A perbeli esetben azonban mindez nem valósult meg, a szerződő felek egyenlősége nem sérült, a jogvita esetén pedig a bíróság – helyesen eljárva – az I. rendű alperes kimutatását csak az I. rendű alperes nyilatkozataként értékelné, illetve értékelhetné. A szerződéses rendelkezések nem korlátozták a felperes igényérvényesítési lehetőségeit, valamint nem befolyásolták az eljárásjogi jogosultságait és ennek megfelelően – az általános szabályokhoz képest – a bizonyítási terhet sem módosították a hátrányára. A kikötés nem okozott egyensúlyvesztést a felek között és tényleges jogi jelentőségének hiányában elvi lehetőséget sem teremtett a fogyasztó felperes hátrányos helyzetbe hozatalára.

[22] A Kúria ezt az álláspontját már részletesen kifejtette az EBH2018. G. 1. számú elvi határozatában és erről a kérdésről az Európai Bíróság is határozott a C-32/14. számú ügyben, amelyben nem találta az Irányelvvel ellentétesnek a nemzeti szabályozást. A Kúria mindezekre tekintettel a jogerős ítéletet a régi Pp. 275. § (4) bekezdése szerint hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintve, annak fellebbezett rendelkezését a régi Pp. 253. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta és a keresetet teljes terjedelmében elutasította.

Záró rész

[23] A felek az ügyben tárgyalás tartását kérték, ezért a döntését a régi Pp. 274. § (1) bekezdése szerint tárgyaláson hozta meg.

[24] A Kúria döntésének megfelelően a régi Pp. 239. §-a és 270. § (1) bekezdése értelmében a fellebbezési és felülvizsgálati eljárásban

is irányadó régi Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a pervesztes felperest az I. rendű alperes javára az ügyvédi munkadíjból és a lerótt 48.000 forint fellebbezési és 70.000 forint felülvizsgálati eljárási illetékből álló perköltség megfizetésére. Az ügyvédi munkadíj a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdése alapján, a ténylegesen végzett ügyvédi tevékenységgel arányosan és a 4/A. § (1) bekezdése szerint Áfá-val növelt összegben került meghatározásra.

- [25] Az ítélettel szemben a régi Pp. 271. § (1) bekezdés e) pontja alapján nincs helye felülvizsgálatnak.

Budapest, 2018. december 11.

. Kollár Márta s.k. a tanács elnöke, dr. Puskás Péter s.k. előadó bíró, dr. Kocsis Ottilia s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

Sz.Sz.

bírósági ügyintéző